

Státní
veterinární
správa

Odbor veterinární hygieny a ochrany veřejného zdraví

**Monitoring zoonóz a
antimikrobiální rezistence v roce 2023**

Informační
bulletin
č. 4/2024

Státní veterinární správa

Informační bulletin č. 4 / 2024

Monitoring zoonóz a antimikrobiální rezistence v roce 2023

Autoři:

MVDr. Veronika VLASÁKOVÁ	– Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy, oddělení bezpečnosti potravin
Mgr. Michaela ZLÁMALOVÁ	– Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy, oddělení bezpečnosti potravin
MVDr. Zuzana ILENINOVÁ, Ph.D.	– Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy, oddělení bezpečnosti potravin

Editor:

Bc. Jiří SMETANA	– Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy, odbor informatiky

Zpracováno na základě dat z Informačního systému SVS, Zprávy NRL pro antimikrobiální rezistenci, Zprávy z NRL pro kampylobaktery, Zprávy z NRL pro salmonely, Zprávy z NRL pro *E.coli*, květen 2024

OBSAH

1. ÚVOD	4
2. Monitoring zoonóz - <i>Salmonella</i> spp. z JUT	5
3. Monitoring zoonóz - <i>Campylobacter</i> spp. z JUT brojlerů	10
4. Monitoring zoonóz - Shiga-toxigenní <i>E. coli</i> (STEC) z JUT	11
5. Monitoring antimikrobiální rezistence – <i>Salmonella</i> spp. ze slepých střev	13
6. Monitoring antimikrobiální rezistence – <i>Campylobacter</i> spp. ze slepých střev	14
7. Monitoring antimikrobiální rezistence – komenzální <i>E. coli</i> ze slepých střev	15
8. Monitoring antimikrobiální rezistence – enzymy produkující <i>E. coli</i> ze slepých střev prasat a čerstvého masa (ESBL, AmpC, karbapenemázy)	16

1. ÚVOD

Sledování zoonóz a původců zoonóz bylo v roce 2023 prováděno na základě Metodického návodu SVS č. 1/2014, který stanovuje pravidla pro pravidelné mikrobiologické vyšetření původců zoonóz, prováděné státním veterinárním dozorem v podnicích podle vyhlášky č. 356/2004 Sb., o sledování (monitoringu) zoonóz a původců zoonóz. Monitoring zoonóz byl prováděn u jatečně upravených těl skotu (*Salmonella* spp., shigatoxin produkující *E. coli*), prasat (*Salmonella* spp., shigatoxin produkující *E. coli*, brojlerů (*Salmonella* spp.) a krůt (*Salmonella* spp.). Dle nařízení 627/2019 byly do monitoringu zařazeny i ovce, kozy a koně (*Salmonella* spp.). Vzorky byly odebírány na předem určených jatkách.

Sledování antimikrobiální rezistence (AMR) bylo v roce 2023 prováděno na základě Metodického návodu SVS č. 7/2020, který stanovuje požadavky na sledování rezistence vybraných mikroorganismů vůči antimikrobiálním látkám podle prováděcího rozhodnutí Komise (EU) 2020/1729, o sledování a ohlašování antimikrobiální rezistence zoonotických a komenzálních bakterií. Pro účely tohoto monitoringu byly v roce 2023 odebírány vzorky z obsahů slepých střev výkrmových prasat. AMR v těchto vzorcích byla testována u vyzolovaných kmenů *Salmonella* spp., *Campylobacter coli*, *Campylobacter jejuni*, indikátorových komenzálních *E. coli* a u selektivně vyzolovaných kmenů *E. coli* produkujících enzymy ESBL, AmpC a karbapenemázu. Dále byly odebírány vzorky hovězího a vepřového masa v maloobchodní síti pro selektivní detekci kmenů *E. coli* produkujících enzymy ESBL, AmpC a karbapenemázu.

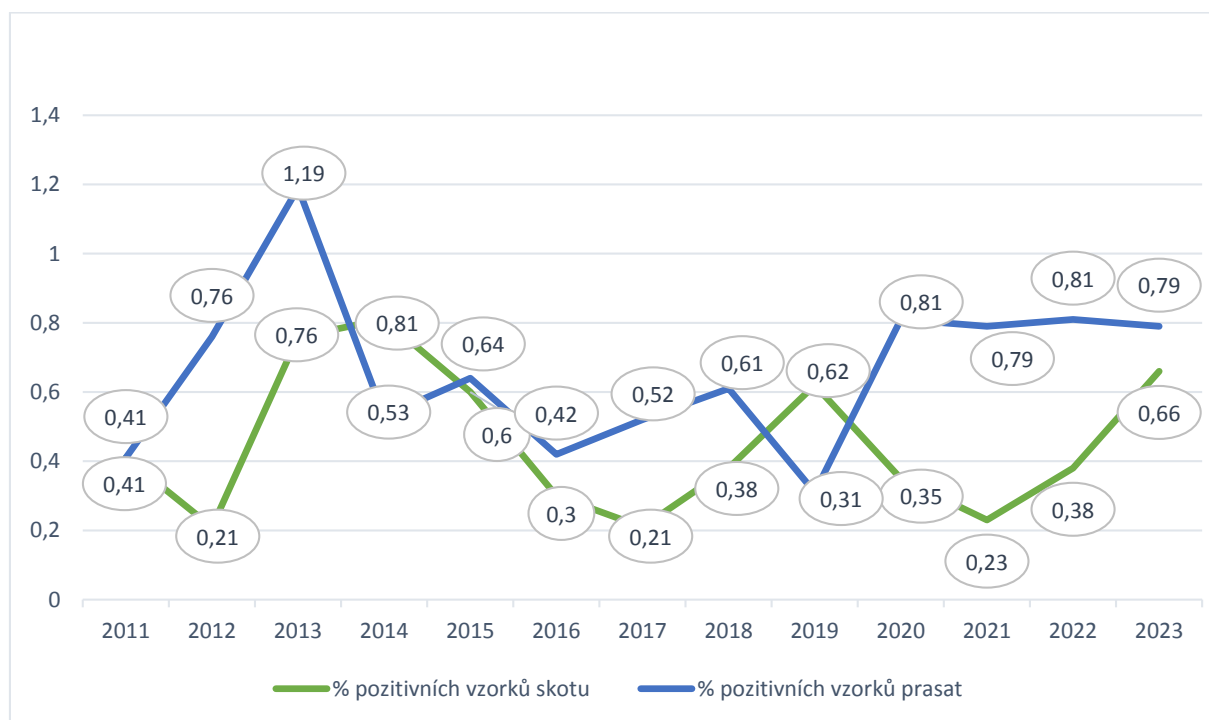
2. Monitoring zoonóz - *Salmonella* spp. z JUT

Odběr vzorků pro monitoring kmenů *Salmonella* spp. byl prováděn stěry z jatečně upravených těl (skot, prasata, ovce, kozy, koně) a odběrem kůže z krků (brojler a krůta). Výsledky vyšetření za rok 2023 jsou uvedeny v tabulce č. 1. Výsledky sérotypizace jsou uvedeny v tabulkách č. 2-6.

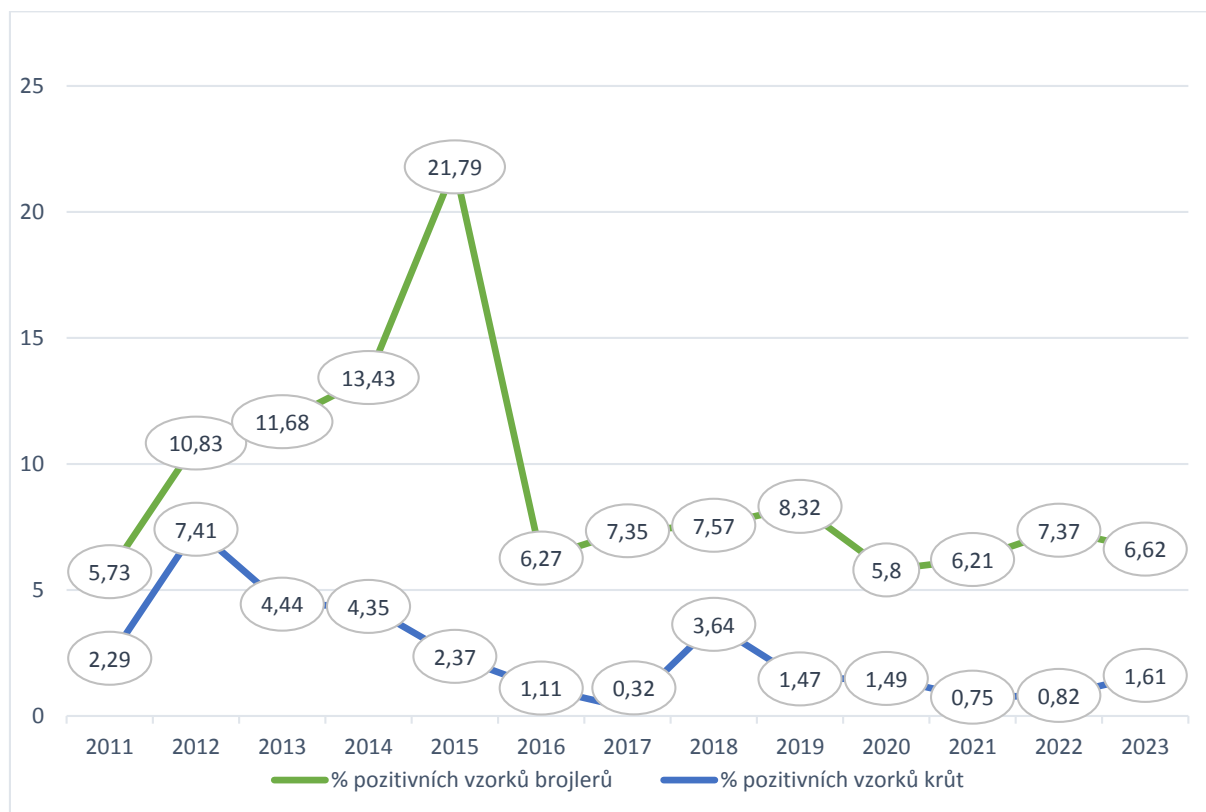
Tabulka č. 1 Výsledky monitoringu *Salmonella* spp. v roce 2023

Druh zvířete	Druh vzorku	Počet odebraných vzorků	Počet odebraných šarží	Počet pozitivních šarží	Počet pozitivních vzorků	% pozitivních vzorků
Skot	stěr z JUT	3782	1376	17	25	0,66
Prasata	stěr z JUT	4580	1297	20	36	0,79
Brojeři	stěr z JUT	785	157	24	52	6,62
Krůty	stěr z JUT	310	62	3	5	1,61
Ovce	stěr z JUT	384	109	1	5	1,30
Kozy	stěr z JUT	65	18	0	0	0
Koně	stěr z JUT	7	7	0	0	0

Graf č. 1 Výsledky monitoringu *Salmonella* spp. u skotu a prasat v letech 2011 – 2023

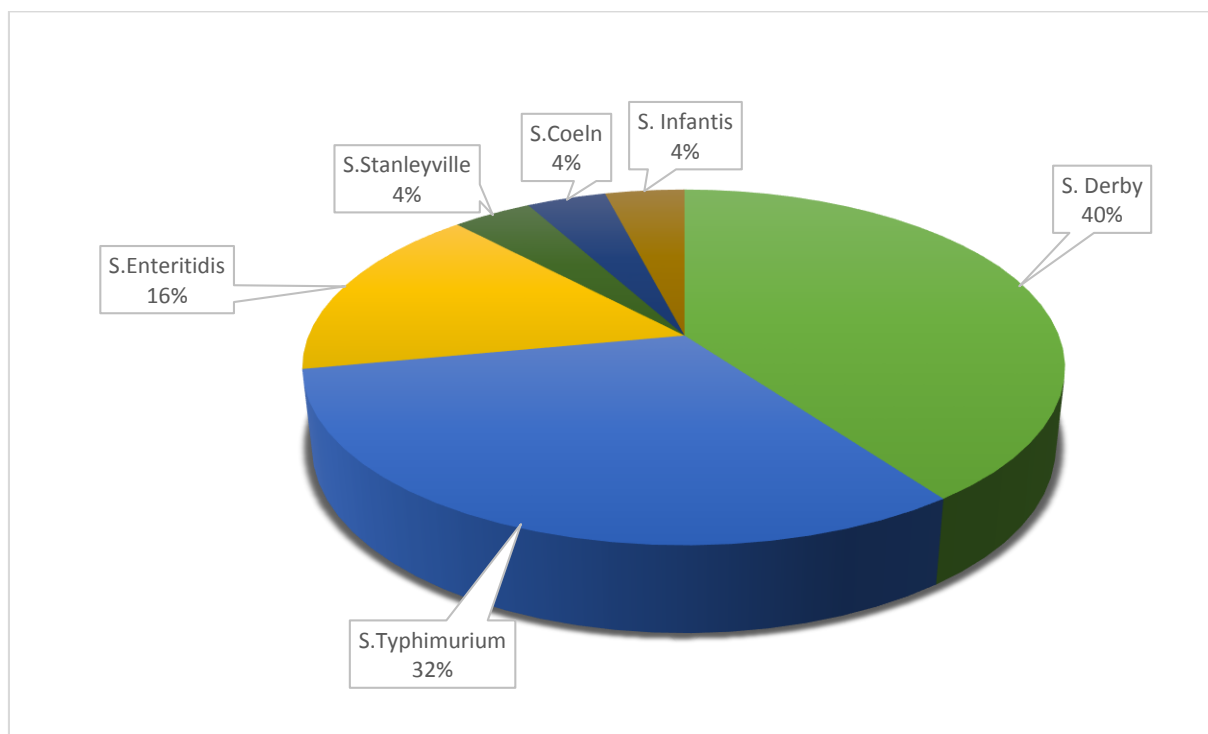
Graf č. 2 Výsledky monitoringu *Salmonella* spp. u drůbeže v letech 2011 – 2023

Tabulka č. 2 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u skotu z JUT v roce 2023

Sérotypy	Počet izolátů
S. Derby	10
S. Typhimurium	8
S. Enteritidis	4
S. Infantis	1
S. Coeln	1
S. Stanleyville	1

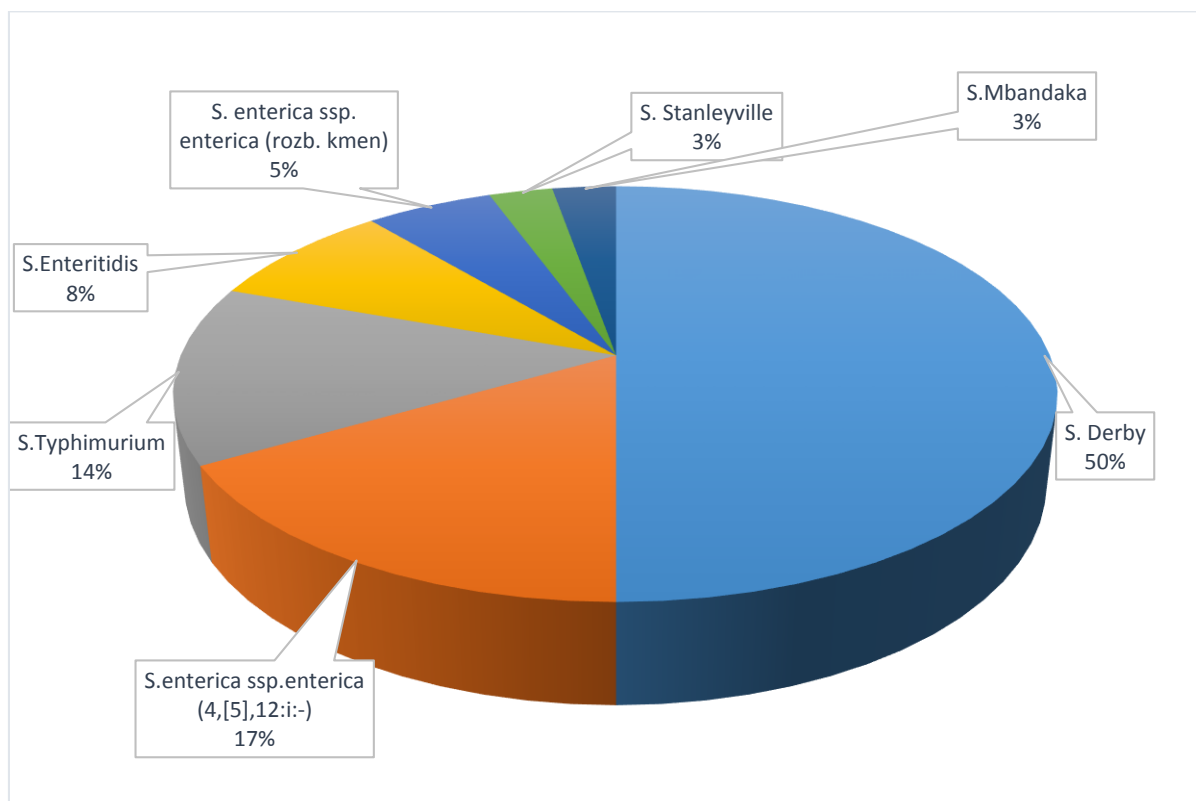
Graf č. 3 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u skotu z JUT v roce 2023

Tabulka č. 3 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u prasat z JUT v roce 2023

Sérotypy	Počet izolátů
S. Derby	18
S. enterica ssp. enterica (4,[5],12:i:-)	6
S. Typhimurium	5
S. Enteritidis	3
S. enterica ssp. enterica (rozb. kmen)	2
S. Stanleyville	1
S. Mbandaka	1

Graf č. 4 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u prasat z JUT v roce 2023

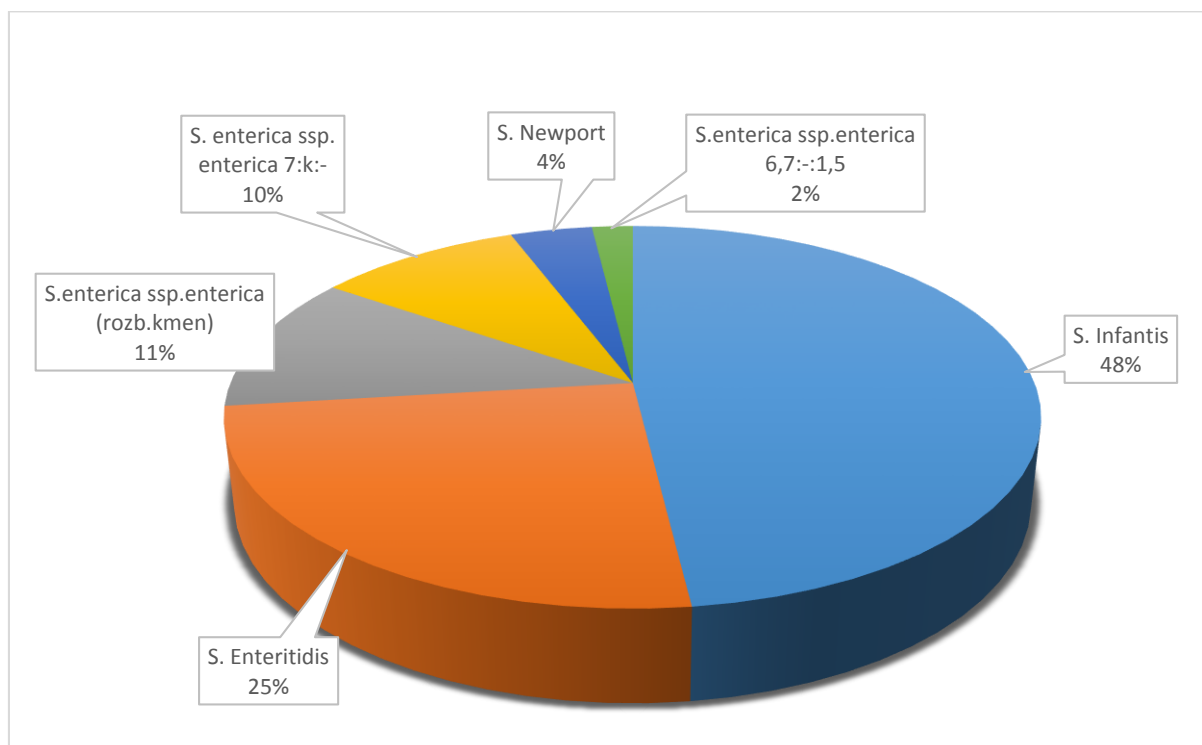

Tabulka č. 4 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u brojlerů z kůží z krku v roce 2023

Sérotypy	Počet izolátů
S. Infantis	25
S. Enteritidis	13
S. enterica ssp. enterica (rozb. kmen)	6
S. enterica ssp. enterica 7:k:-	5
S. Newport	2
S. enterica ssp. enterica 6,7:-:1,5	1

Graf č. 5 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u brojlerů z kůží z krku v roce 2023

Tabulka č. 5 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u krůt z kůží z krku v roce 2023

Sérotypy	Počet izolátů
S. Coeln	3
S. Kentucky	2

Tabulka č. 6 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u ovcí z JUT v roce 2023

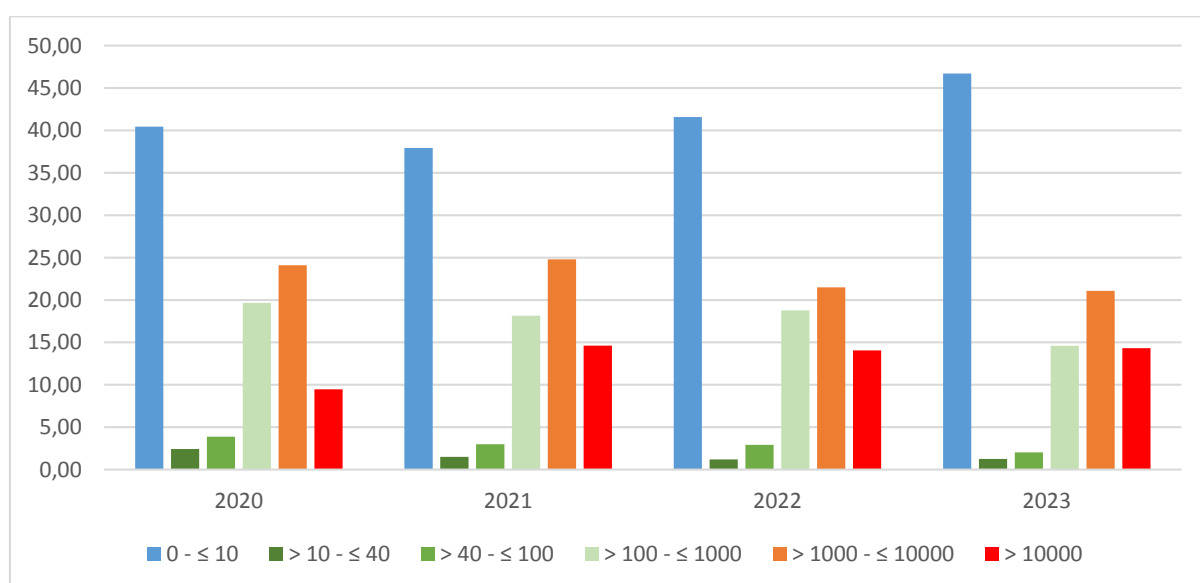
Sérotypy	Počet izolátů
S. Stanleyville	4
S. Coeln	1

3. Monitoring zoonóz - *Campylobacter* spp. z JUT brojlerů

Vyšetření je prováděno dle nařízení Komise 2073/2005 (změna 2017/1495). Celkem bylo odebráno a vyšetřeno 3246 vzorků. Z celkového počtu odebraných vzorků 1149 (35 %) nevyhovělo a 2097 (65 %) vyhovělo legislativnímu limitu (1000 KTJ/g). Z vyhovujících bylo 1494 (71 %) vzorků zcela bez kultivačního nálezu *Campylobacter* spp. a u zbývajících 603 (29 %) vzorků byl stanoven počet kolonií *Campylobacter* spp. v rozmezí od 10–1000 KTJ/g. Všechny nálezy *Campylobacter* spp. > 10 KTJ/g jsou v laboratořích dále typizovány. U 80 % vzorků byl typizován *Campylobacter jejuni*, u 20 % *Campylobacter coli*.

Zhodnocení výskytu *Campylobacter* spp. u brojlerů v jatečně upravených tělech je znázorněno v grafu č. 6 (hodnoty na ose "x" udávají počet KTJ/g a hodnoty na ose "y" udávají prevalenci v %).

Graf č. 6 Výsledky *Campylobacter* spp. u brojlerů v jatečně upravených tělech v letech 2020 – 2023

4. Monitoring zoonóz – Shiga toxin-produkující *E. coli* (STEC) z JUT

Pro detekci Shiga toxin-produkujících *E. coli* byly odebírány vzorky z jatečně upravených těl skotu a prasat pomocí abrazivní houbičky. Odběr vzorků probíhal 1x měsíčně v červnu a červenci na předem určených porážkách. Pozitivita vzorků na gen *stx* se u skotu mírně zvýšila (35,6 %) v porovnání s minulými lety (22,2-31,7 %, tab. č. 7). U vzorků z prasat byla pozitivita na gen *stx* (27,4 %) podobná jako v minulých letech (25,3-30,1 %). Z pozitivních vzorků se následně podařilo vyizolovat 13 kmenů STEC (7 od skotu a 6 od prasat), u kterých byl pomocí metody celogenomové sekvenace (WGS) dourčen sérotyp kmene a subtyp *stx* (tab. č. 8).

Tabulka č. 7 Výsledky monitoringu STEC v letech 2020 – 2023

	Skot				Prase			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Počet jatek zapojených do monitoringu STEC	60	60	41	41	62	60	71	69
Počet odebraných chovů	-	123	100	86	-	105	113	112
Počet vyšetřených vzorků	126	131	104	87	134	123	146	146
Počet pozitivních vzorků na gen <i>stx</i> (% vyš.vz)	28 (22,2%)	35 (26,7%)	33 (31,7%)	31 (35,6%)	35 (26,1%)	37 (30,1%)	37 (25,3%)	40 (27,4%)
Počet izolovaných kmenů STEC	4	4	4	7	11	6	4	6

Tabulka č. 8 Přehled kmenů STEC izolovaných z JUT v roce 2023

Sérotyp	Zvíře	Subtyp <i>stx1</i>	Subtyp <i>stx2</i>	Gen <i>eae</i>	Datum odběru vz.
ONT:H34	skot	<i>stx1a</i>	-	-	05.06.2023
O91:H8	skot	<i>stx1a</i>	<i>stx2a</i>	-	07.06.2023
O26:H11	skot	<i>stx1a</i>	-	+	07.06.2023
O177:H25	skot	-	<i>stx2c</i>	-	07.07.2023
ONT:HNT	skot	<i>stx1a</i>	<i>stx2a</i>	-	11.07.2023
O69:H32	skot	-	<i>stx2e</i>	-	19.07.2023
O74:H42	skot	<i>stx1a</i>	<i>stx2d</i>	-	19.07.2023
O36:H19	prase	-	<i>stx2e</i>	-	12.06.2023

Sérotyp	Zvíře	Subtyp <i>stx1</i>	Subtyp <i>stx2</i>	Gen <i>eae</i>	Datum odběru vz.
O121:H10	prase	-	<i>stx2e</i>	-	12.06.2023
O36:H19	prase	-	<i>stx2e</i>	-	16.06.2023
O8:H9	prase	-	<i>stx2e</i>	-	04.07.2023
O159:H16	prase	-	<i>stx2e</i>	-	12.07.2023
ONT:H34	prase	<i>stx1a</i>	-	-	24.07.2023

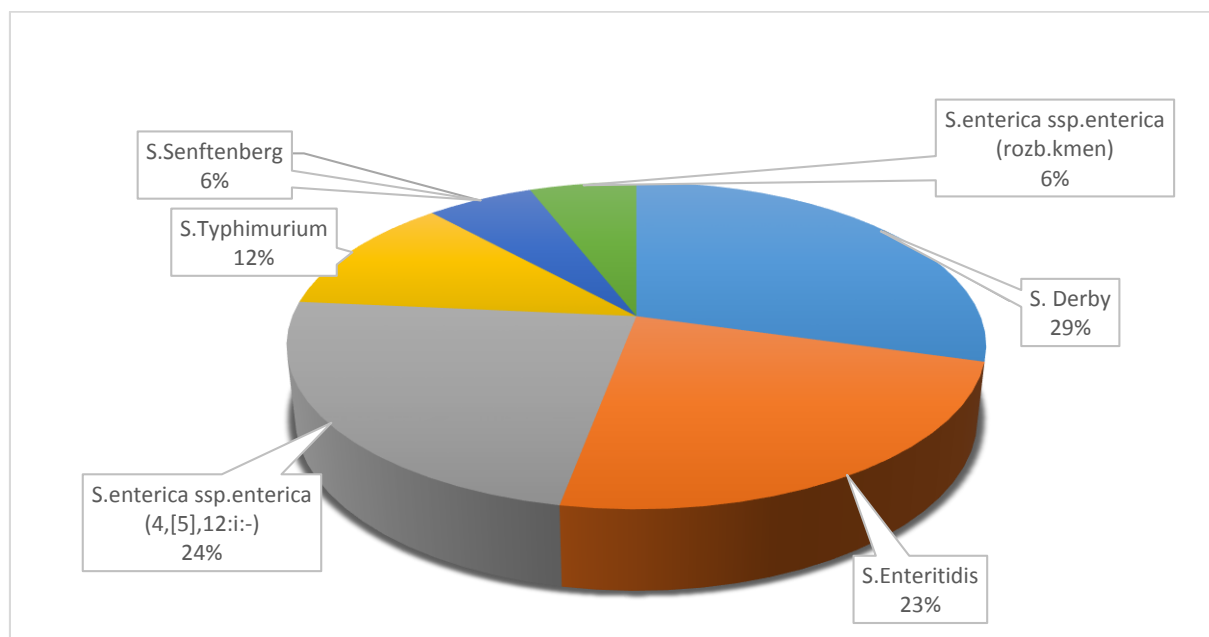
5. Monitoring antimikrobiální rezistence – *Salmonella* spp. ze slepých střev

V roce 2021 a 2023 byly na jatkách odebírány vzorky z obsahů slepých střev výkrmových prasat podle Rozhodnutí Komise 2020/1729/EU. V roce 2023 bylo odebráno 311 vzorků obsahů slepých střev. V 17 vzorcích byla identifikována *Salmonella* spp. (tab. č. 9). Těchto 17 izolátů bylo dále vyšetřováno na antimikrobiální rezistenci.

Tabulka č. 9 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u prasat ze střev v roce 2023

Sérotypizace	Počet pozitivních nálezů
S. Derby	5
S. Enteritidis	4
S. enterica ssp.enterica (4,[5],12:i:-)	4
S. Typhimurium	2
S. Senftenberg	1
S. enterica ssp.enterica (rozb.kmen)	1

Graf č. 7 Výsledky sérotypizace *Salmonella* spp. u prasat ze střev v roce 2023

Ve vzorcích obsahů slepých střev bylo izolováno osm plně citlivých kmenů. Z toho tři izoláty *Salmonella* Derby, tři izoláty *Salmonella* Enteritidis MLVA profilů: 02-(10)11-07-03-02 a dva izoláty *Salmonella* Typhimurium MLVA profilů: 02-11-10-10-212, 03-18-04-12-NA. Další čtyři izoláty monofázické varianty *S. enterica* subsp. *enterica* 1,4,[5],12:i:- MLVA profilu: 03-12(13)-08(9)-NA-211 a izolát *Salmonella* Senftenberg vykazovaly proměnlivou rezistenci k ampicilinu, sulfonamidům, tetracyklinu a trimethoprimu. Dva izoláty *Salmonella* Enteritidis MLVA profilu: 02-11-07-03 pak byly rezistentní k chinolonům.

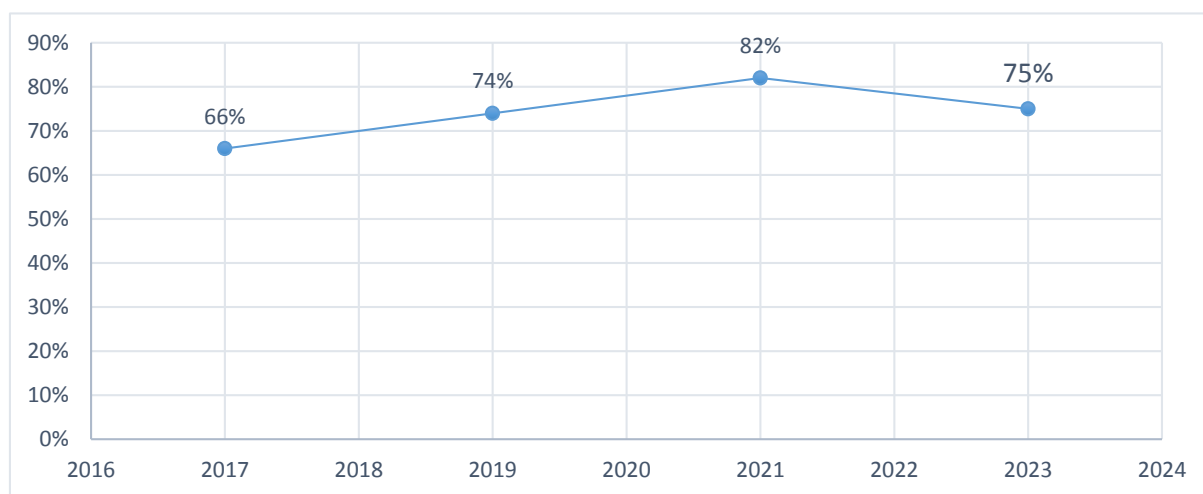
6. Monitoring antimikrobiální rezistence – *Campylobacter* spp. ze slepých střev

Pro účely tohoto monitoringu byly v roce 2023 odebírány vzorky z obsahů slepých střev výkrmových prasat podle RK 2020/1729/EU. Odebráno bylo 245 vzorků; ve 182 vzorcích (74 %) byl izolován *Campylobacter coli*, ve 2 vzorcích byla duální kontaminace *C. jejuni* + *C.coli* a v žádném vzorku nebyl vyizolován samostatně *C. jejuni* (tab. 10). Celková pozitivita (75 %) se oproti roku 2021 mírně snížila, dlouhodobý trend zůstává stabilní (graf č.8).

Tabulka č. 10 Záchyt termotolerantních kampylobakterů ve slepých střevech prasat v ČR v roce 2023

Počet vyšetřených vzorků	245
Počet pozitivních nálezů	184
<i>Campylobacter jejuni</i>	0
<i>Campylobacter coli</i>	182
<i>Campylobacter jejuni</i> a <i>Campylobacter coli</i>	2

Graf č. 8 Vývoj prevalence termotolerantních kampylobakterů v ČR v roce 2017, 2019, 2021 a 2023 u prasat ve slepých střevech

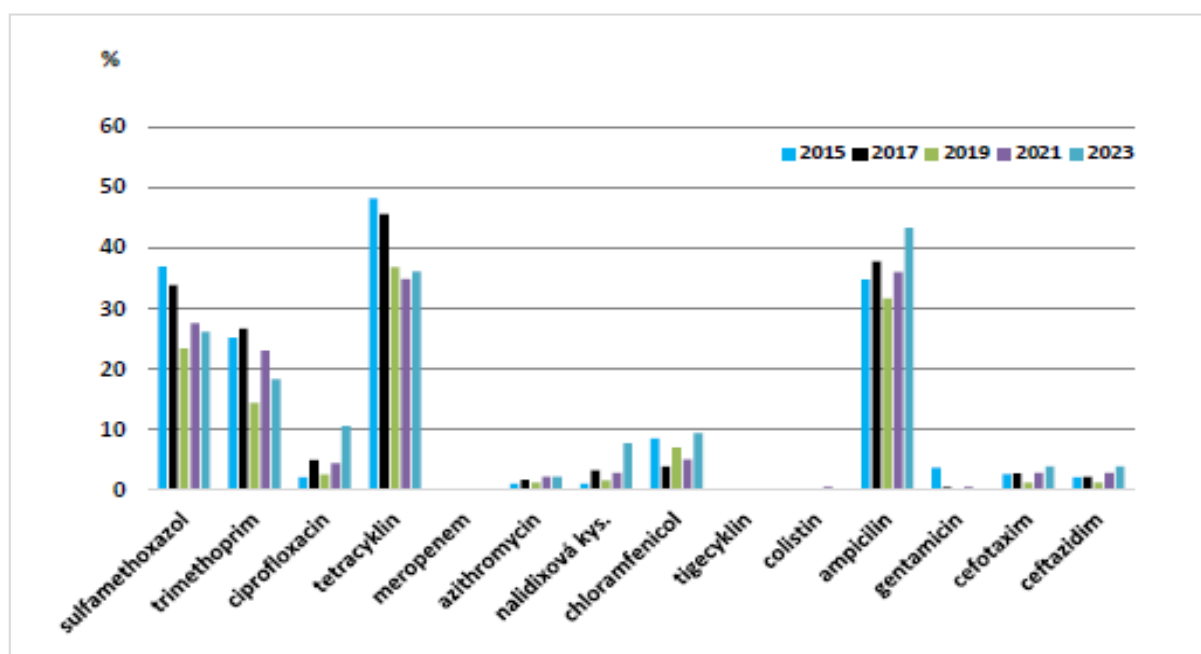
Na AMR bylo následně testováno 179 izolátů *C. coli* a 1 izolát *C. jejuni*. K testování byla využita mikrodiluční metoda a šest vybraných antibiotik (chloramfenikol, erytromycin, gentamicin, ciprofloxacin, tetracyklin a ertapenem). Izoláty *C. coli* z prasat se (obdobně jako v minulých letech) vyznačují vysokou mírou rezistence k tetracyklinu a ciprofloxacinu. Naopak u erytromycinu a gentamicinu počet rezistentních izolátů klesl, nicméně tento rozdíl nelze považovat za statisticky významný. Ostatní antibiotika nelze v časovém horizontu hodnotit, neboť byla v testovací sadě vyměněna.

7. Monitoring antimikrobiální rezistence – komenzální *E. coli* ze slepých střev

Na monitoring AMR u komenzálních kmenů *E. coli* byly odebírány vzorky slepých střev prasat porážených na jatkách. Odebráno bylo 180 vzorků z nichž bylo izolováno 180 kmenů *E. coli*, u kterých byla dále sledována AMR v souladu s prováděcím rozhodnutím Komise 2020/1729.

V roce 2023 byly kmeny *E. coli* nejčastěji rezistentní na ampicilin (43,3 %) tetracyklin (36,1 %), sulfonamidy (26,1 %) a trimethoprim (18,3 %). Vzrůstající hladinu rezistence vykazovaly kmeny *E. coli* na chinolony (10,6 %) a chloramfenikol (9,4 %). Velmi nízkou hladinu rezistence vykazovaly kmeny *E. coli* na gentamicin (0 %) a azithromycin (2,2 %). Všechny izoláty *E. coli* byly citlivé na meropenem, colistin, tigecyklin a amikacin (graf č. 9).

Graf č. 9 Porovnání relativní četnosti výskytu epidemiologické rezistence sledovaných antimikrobiálních látek u komenzální *E. coli* izolované z obsahu slepých střev prasat v letech 2015, 2017, 2019, 2021 a 2023 (n=1078; zdroj: Zpráva NRL pro ATB 2023, SVÚ Praha).

8. Monitoring antimikrobiální rezistence – enzymy produkující *E. coli* ze slepých střev prasat a čerstvého masa (ESBL, AmpC, karbapenemázy)

Pro účely tohoto vyšetření bylo odebráno 298 vzorků čerstvého hovězího masa v maloobchodě a z nich byla v 29 případech detekována *E. coli* produkující ESBL nebo AmpC enzymy. Dále bylo odebráno 297 vzorků vepřového masa v maloobchodě a z nich byla v 27 případech detekována *E. coli* produkující ESBL nebo AmpC enzymy. A také bylo v roce 2023 vyšetřeno 317 vzorků slepých střev prasat porážených na jatkách a z těchto vzorků byla ve 136 případech detekována *E. coli* produkující ESBL, ve dvou případech byly detekováni producenti karbapenemázy a ve třech případech izoláty se sdruženou produkcí karbapenemázy a ESBL.

Detekované izoláty *E. coli* byly dále genotypizovány. Molekulárně genetickou analýzou bylo zjištěno, že ve všech sledovaných skupinách byl u většiny ESBL-pozitivních izolátů detekován jako zodpovědný gen *bla*CTX-M-1 (41,3 – 58,6 %).

V roce 2023 bylo z obsahu slepých střev prasat také detekováno 7 kmenů *E. coli* produkujících karbapenemázu *bla*NDM-5, ve třech případech dokonce v kombinaci s *bla*CTX-M-1. Ze vzorků masa kmeny *E. coli* produkující karbapenemázu izolovány nebyly.

Dále byla zjištěna vysoká přítomnost genů a mutací zodpovědných za rezistenci k chinolonům (31 % hovězí; 48 % vepřové; 17 % obsah slepých střev).

**Státní
veterinární
správa**